

Toni Malminen – Sakari Wuolijoki (toim.)

Oikeus, kirjastot ja kulttuuri

Tilausosoite

Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kasarmikatu 23 A 17

00130 Helsinki

www.lakimiesyhdistys.fi

© Suomalainen Lakimiesyhdistys, kirjoittajat sekä kuvaajat ja kuvaoikeuksien haltijat

Kannen taideteos Outi Leinonen: *Opus*, keramiikkaa, 1998

Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen omistuksessa, julkaistu taiteilijan luvalla

Kuva: Jani Laukkanen

Kannen suunnittelu: Elina Malmi

Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISSN-L 0356-7222

ISSN 0356-7222

IBSN 978-951-855-379-6

Oy Nord Print Ab, Helsinki 2019

Toni Malminen

Helsinki, Tukholma, Lontoo, New Haven, New York ja Cambridge, Massachusetts. Oikeudellisen kirjaston rakentaminen väitöstutkimuksen tarpeisiin

1. Kiinnostus kirjoihin ja kirjastoihin syntyy

Kirjoilla ja kirjastoilla oli minulle erityinen merkitys jo lapsuudessa. Sukulaiseni ovat monesti muistuttaneet siitä, kuinka aina vieraillessamme heillä muut lapset leikkivät leikkejä, kun minä halusin selata tietosanakirjoja. Kouluvuosien kesälomat kuluivat nopeasti, kun etsin lisätietoa vaihtuvista kiinnostuksen kohteistani: suhteellisuusteoriasta ja kvanttimekaniikasta, sotataktiikasta ja lentokoneista, suurvaltojen keskinäissuhteista ja historiasta, matematiikasta ja maantieteestä tai vaikkapa solmionkudonnan saloista ja räätälintyön historiasta. Julkiset kirjastot olivat erityisen tärkeitä, koska asuin pääosan nuoruudestani maaseudulla, jossa harrastusmahdollisuudet olivat rajalliset. Kirjallisuus avasi uusia maailmoja ja antoi lupauksen mahdollisuuksista, joita opiskelu voisi tarjota.

2. Kohti oikeustieteen opintoja

Lapsuus- ja nuoruusvuosina ostin kuitenkin vain vähän kirjoja. Varsinaista omaa kirjakoelmaa aloin kerätä vasta opiskelujen alkuvaiheessa 1990-luvun lopussa. Lukion loppuvaiheilla pohdin vaihtoehtoina filosofian tai oikeustieteen opintoja. Jälkimmäisiin kiinnostukseni herätti erityisesti Hannu Tapani Klamin julkiset esiintymiset, joissa hän esitteli oikeudellista elämää ja argumentaatiota. Niiden innoittamana aloin lukea hieman juridiikkaa, ja vuonna 1998 aloitin opinnot Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa.

3. Kirjahankinnat opiskeluaikoina

Kirjahankintani olivat kuitenkin ensimmäisinä opiskeluvuosina vuosina melko sattumanvaraisia. Kirjojen nettimyynti oli melko uusi ilmiö Suomessa, joten ostin oikeustiedettä, fi-

losofiaa ja yhteiskuntatieteitä käsittelevää kirjallisuutta Helsingin Akateemisesta kirjakaupasta, Hagelstamin ja Kampintorin antikvariaateista sekä yliopistollisten kirjastojen poistomyynteistä. Tässä vaiheessa kirjakokoelmani koostui muutamista kymmenistä niteistä tieteenfilosofiaa ja yhteiskuntateoriaa, oikeustiedettä ja historiaa, kaunokirjallisuutta ja poliittisia pamfletteja. Ainoa kirjoja yhdistävä tekijä oli oikeastaan halpa hinta ja jonkinlainen liityntä akateemiseen uraan, joka alkoi muodostua itselleni pääasialliseksi uravaihtoehtoksi jo opiskelujen alkuvaiheessa. Urasuunnitelmiini vaikuttivat erityisesti parhaimmat yliopisto-opettajani, kuten Jukka Kekkonen, Martti Koskenniemi, Heikki Pihlajamäki, Raimo Siltala ja Kaarlo Tuori. Kun he kaikki olivat 2000-luvun alussa vahvasti historiaan ja oikeusteoriaan suuntautuneita tutkijoita, valikoitui pro gradu -tutkielmani aiheeksi kolmantena opiskeluvuotena vertaileva oikeusajattelun aatehistoria.

Koska tutkielmani kohteena oli skandinaavinen ja amerikkalainen oikeusrealismi, tuntui luonteelta lähteä opiskelijavaihtoon Ruotsiin. Juuri vaihto-opiskeluvuoteni Tukholmassa aloin hankkia laajemmin kirjallisuutta. Tutkielman kirjoittamisen lisäksi osallistuin Tukholmassa European Law Moot Court -oikeustapauskilpailuun. Sen innoittamana aloin ostaa myös Eurooppa-oikeudellista kirjallisuutta. Tärkein ostospaikka oli loistelas Rönells Antikvariat osoitteessa Birger Jarlsgatan 32, joka muun muassa jakeli teossarjassa Rättshistoriskt bibliotek ilmestyneitä tutkimuksia. Sieltä ostin muun muassa Heikki Pihlajamäen väitöskirjan *Evidence, Crime and the Legal Profession: The Emergence of Free Evaluation in the Finnish Nineteenth Century Criminal Procedure*. Myöhemmin olen hankkinut Rönellsiltä erityisesti skandinaavisten realistien ja Uppsalan koulukunnan ajattelijoiden klassikoita, kuten Axel Hägerströmiä, Vilhelm Lundstedtia, Gunnar Myrdalia ja Herbert Tingsteniä. Muita suosikkioستospaikkojani Tukholmassa olivat Hedengrens Bokhandel Östermalmilla ja yliopiston oma Campusbutiken, josta saattoi tehdä hyviä löytöjä edulliseen hintaan. Taskurahalla ostin muun muassa Fernand Braudelin teossarjan *Civilization and Capitalism*.

Palattuani Suomeen keväällä 2002 alkoi loppusuora kohti valmistumista häämöttää. Tässä vaiheessa kirjaostokseni keskittyivät tutkielmaan liittyvään kirjallisuuteen. En vielä tässäkin vaiheessa ostanut kirjoja netistä, joten ostokset olivat edelleen satunnaisia löytöjä. Joitain merkittäviä sellaisia olivat Akateemisen kirjakaupan alennusmyynnistä löytynyt Barbara H. Friedin hieno teos *The Progressive Assault on Laissez Faire: Robert Hale and the First Law and Economics Movement*, joka vaikutti vahvasti tutkielmani kysymyksenasetteluun. Suomalaiselta Lakimiesyhdistykseltä hankin Markku Helinin väitöskirjan *Lainoppi ja metafysiikka*. Tutkimus skandinaavisen oikeusrealismin tieteenkuvasta ja sen vaikutuksesta Suomen siviilioikeuden tutkimuksessa vuosina 1920–1960, joka on edelleen skandinaavista realismia koskeva magnum opus. Muutoin hyödynsin Helsingin erinomaisia kirjastoja, erityisesti Eduskunnan kirjastoa, Kansalliskirjastoa (siihen aikaan vielä Helsingin yliopiston kirjasto) ja oikeustieteellisen tiedekunnan kirjastoa.

Systemaattisemmin aloin hankkia kirjallisuutta sen jälkeen, kun ostin ensimmäisen oman asuntoni kesällä 2004. Sitä sisustaessani hankin ensimmäiset osat edelleen käytössä olevasta Boknäsän kirjahyllystä, jonka lasiovet suojaavat kirjoja pölyltä. Sisustamisessa kirjahyllystä tuli heti kotini sydän, joka pitkälti saneli muut huonekaluvalinnat. Perinteisten kirjahyllyjen lisäksi Boknäs valmistaa muita kirjanystävälle hyödyllisiä tuotteita, kuten pyöriviä karusellihiyllyjä, joihin mahtuu 6,5 metriä kirjoja (nykyisin minulla on niitä kolme), ja sohvapöytiä, joihin saa kirjoja. Näiden sisustusratkaisujen ansiosta kykenin ottamaan seuraavan askeleen kotikirjaston keräämisessä.

4. Väitöskirjan valmistelu alkaa

Olin keväällä 2004 valmistunut oikeustieteen lisensiaatiksi tutkimuksella, joka jatkoi pro gradu -tutkielmani teemaa oikeusrealismin ja yksityisoikeudellisen ajattelun suhteesta. Seuraava tavoitteeni oli väitöskirja. Minun piti hankkia lisää erityiskirjallisuutta, koska oli päästävä syvemmälle oikeusrealismin historiaan. Ensisijaiseksi tavoitteeksi kesällä 2004 muodostui kuitenkin haku parhaimpien amerikkalaisten law school'ien LL.M.-ohjelmiin. Seuraavat 18 kuukautta kuluivatkin pääosin siihen, kun hain opiskelupaikkoja ja rahoitusta. Kirjoitin kuitenkin muutaman artikkelin noina kuukausina ja tein myös kirjahankintoja. Keväällä 2006 kävin muun muassa ensimmäistä kertaa Lontoossa, jonka kirjakaupat olivat todellinen aarreaitta. Tuolloin Charing Cross Road oli vielä voimissaan ja monet sittemmin suljetut kirjakaupat toiminnassa. Ostokseni eivät vielääkään noudattaneet juuri muuta logiikkaa kuin se, että kirjoilla oli jonkinlainen liittymä väitöskirjaani (määrällisesti ostoksia rajoitti matkalaukkuni koko). Tältä ensimmäiseltä Lontoon-matkaltani mieleen ovat jääneet erityisesti englantilaisten tutkijoiden teokset, joita hankin: David Garlandin *Punishment and Modern Society*, Quentin Skinnerin *The Foundations of Modern Political Thought*, Anthony Giddensin *The Class Structure of the Advanced Societies* ja Richard J. Evansin signeeraama ensimmäinen osa hänen massiivisesta kolmannen valtakunnan historiastaan, *The Coming of the Third Reich*. Miksi ostin juuri nämä teokset? Ajattelin kun nianhimoisesti, että omassa kirjastossani on oltava historiantutkimuksen ja yhteiskunta-teorian klassikoita ja moderneita merkkiteoksia, joilla voisin ruokkia omaa tieteellistä mielikuvitustani.

Tärkeäksi kirjojen hankintakanavaksi muodostui näinä vuosina myös englantilainen kirjakerho The Folio Society. Tämän kirjakerhon perusidea on tuottaa uusia laitoksia kaunokirjallisuuden, filosofian ja tieteiden klassikoista. Folio hankkii niihin laadukkaan paperin ja taiteellisen kuvituksen sekä korkeatasoisia esipuheita. Vuosikausien jäsenyyden myötä hyllyssäni ovat muun muassa Folio Society:n versiot Eric Hobsbawmin modernin maailman historiasta, Adam Smithin teoksesta *The Wealth of Nations*, Thomas Hobbesin *Leviat-*

hanista, Braudelin Välimeri-sarjasta ja Edward Gibbonin monumentaalisesta Rooman historiasta, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, sekä visuaalisesti upea painos Edward Fitzgeraldin keskiajan arabialaisen runouden koonnoksesta *Rubáiyát of Omar Khayyám*. Näiden niteiden lukeminen on kirjallisuutta parhaimmillaan: kauniit kannet, laadukas paperi, hienot kuvat ja syvälinen teksti luovat kokonaisvaltaisen nautinnon, jota sähköinen kirja ei ainakaan vielä voi korvata.

5. Vuosi Yalessa

Seuraava etappi kirjallisuushankinnoissa oli ensimmäinen vuoteni Yhdysvalloissa. Minut hyväksyttiin opiskelijaksi kaikkiin seitsemään amerikkalaiseen yliopistoon, joihin hain. Lopulta valitsin Yalen, jossa opettivat muun muassa Robert Gordon, John Langbein (josta tuli professori-tuutorini, koska John on naimisissa suomalaisen naisen kanssa) ja James Whitman. Yalen kampuksella oli omat erittäin hyvin varustellut kirjakauppansa, joista ostin muun muassa yhdysvaltalaista valtiosääntöteoriaa koskevaa kirjallisuutta (esimerkiksi Bruce Ackermanin merkittävän teossarjan *We the People*) ja yhteiskuntateoriaa. Väitöskirjani oli vielä tässä vaiheessa melko jäsentymätön, joten hankintani olivat usein pikemminkin mielenjohteita kuin mitään selkeää hankintalogiikkaa noudattavia. Amerikkalainen alennusmyyntikulttuuri tuki tällaista ostoskäyttäytymistä, koska kirjoja saattoi halvimmillaan saada muutamalla dollarilla. Yalen vuoteni löysin myös New Yorkin kuuluisan Strandin kirjakaupan. Useassa kerroksessa toimivassa Strandissa on myynnissä yli 30 hyllykilometriä kirjallisuutta.

Suurimman osan kirjoista ostin Yalen-vuoteni aikana Amazonista. En ollut aluksi innostunut kirjojen ostamisesta internetistä, koska pidän kirjakaupoista ja niiden tunnelmasta. Opiskelijatoverini kertoivat kuitenkin ostavansa korkeatasoista tutkimuskirjallisuutta jopa yhdellä dollarilla. Tässä vaiheessa opiskelijabudjetin realiteetit ja halu ostaa enemmän kirjallisuutta siirsivät ostoksiani nettiin. Lopputulos oli, että palatessani kymmenen kuukauden jälkeen Suomeen kesällä 2007 lähetin yli 200 kirjaa merirahdilla perässä.

Vuosina 2006–2007 tutustuin myös ensimmäistä kertaa suuren amerikkalaisen tutkimusyliopiston kirjastoon. Niillä on valtavat resurssit. Pelkästään Yale Law School'in kirjastossa on yli 800 000 oikeustieteellistä nidettä, koko yliopiston kirjastojärjestelmä koostuu yli 15 miljoonasta teoksesta. Koti-ikävää helpottaakseni kävin joskus lukemassa suomalaisia oikeustieteellisiä tutkimuksia, joita yliopiston kirjasto oli uskollisesti kerännyt, vaikka minä ja Teemu Ruskola lienemme edelleen ainoat law school'ista valmistuneet suomalaiset.

6. Asianajoa ja oikeushistorian tutkimusta

Suomeen palattuani selvisi, ettei minua oltu valittu hakemaani yliopistovirkaan. Apurahat alkoivat olla lopussa ja asuntolainan takaisinmaksu alkamassa, oli haettava töitä. Osittain sattuman kautta aloitin asianajon Hannes Snellmanilla syyskuussa 2007. Seuraavien vuosien suuri haaste tulikin olemaan täysipäiväisen asianajon ja kansainvälisen liikejuridiikan yhdistäminen tutkimukseen, koska päätin jatkaa väitöskirjatyötä.

Uusi työ kasvatti tulojani. Tein melko nopeasti päätöksen, että keskityn ainakin ensimmäisen vuoden täysin uuteen työhöni, ja tutkimuksessa tyydyn hankkimaan ja lukemaan kirjallisuutta. Vuosina 2007–2009 hankinkin monet niistä teoksista, joiden varaan väitöskirjatutkimukseni sittemmin rakentui. Aivan keskeisiä olivat muun muassa seuraavat teokset:

- James T. Kloppenbergin sosiaalidemokratian aatehistorian klassikko *Uncertain Victory: Social Democracy and Progressivism in European and American Thought, 1870–1920*
- James Q. Whitmanin eurooppalaisen oikeustieteen aatehistoriaa luotsaava *The Legacy of Roman Law in the German Romantic Era: Historical Vision and Legal Change*
- Daniel T. Rodgersin vertaileva sosiaalipolitiikan historian moderni klassikko *Atlantic Crossings: Social Politics in a Progressive Age*
- Morton J. Horwitzin tärkeä *The Transformation of American Law, 1870–1960: The Crisis of Legal Orthodoxy*
- John Henry Schlegelin pistetutkimus empiirisestä oikeustutkimuksesta, *American Legal Realism and Empirical Social Science*
- Laura Kalmanin tutkimus *Legal Realism at Yale, 1927–1960*
- Stephen Kernin hieno kulttuurihistoriallinen analyysi ajan ja avaruuden kokemuksesta 1900-luvun alussa, *The Culture of Time and Space, 1880–1918*
- Neil Duxburyn massiivinen *Patterns of American Jurisprudence*
- G. Edward Whiten upea juristielämäkerta tärkeimmästä amerikkalaisesta oikeusajattelijasta, Justice Oliver Wendell Holmes: *Law and the Inner Self*
- Robert W. Gordonin artikkeli *Legal Thought and Legal Practice in the Age of the American Enterprise, 1870–1920*, joka oli ilmestynyt Gerald Geisonin toimittamassa teoksessa *Professions and Professional Ideologies in America*, samoin kuin Gordonin artikkeli *The Ideal and the Actual in the Law: Fantasies and Practices of New York City Lawyers, 1870–1910*, joka puolestaan oli ilmestynyt Gerard Gawaltin toimittamassa teoksessa *The New High Priests: Lawyers in Post-Civil War America*
- Amerikkalaisen progressiivisen oikeushistorian kirjoituksen kolme merkkiteosta: Arnold Paul, *Conservative Crisis and the Rule of Law: Attitudes of Bar and Bench, 1887–1895*; Clyde Jacobs, *Law Writers and the Courts: The Influence of Thomas M. Cooley, Chris-*

topher G. Tiedeman, and John F. Dillon Upon American Constitutional Law; ja Benjamin Twiss, Lawyers and the Constitution: How Laissez Faire Came to the Supreme Court

Franz Wieackerin eurooppalaisen oikeushistorian merkkipaalu Privatrechtsgeschichte der Neuzeit, unter besonderer Berücksichtigung der deutschen Entwicklung

Lars Björnen massiivinen teossarja Den nordiska rättsvetenskapens historia

Max Weberin Rechtssoziologie

Rudolf von Jheringin Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung

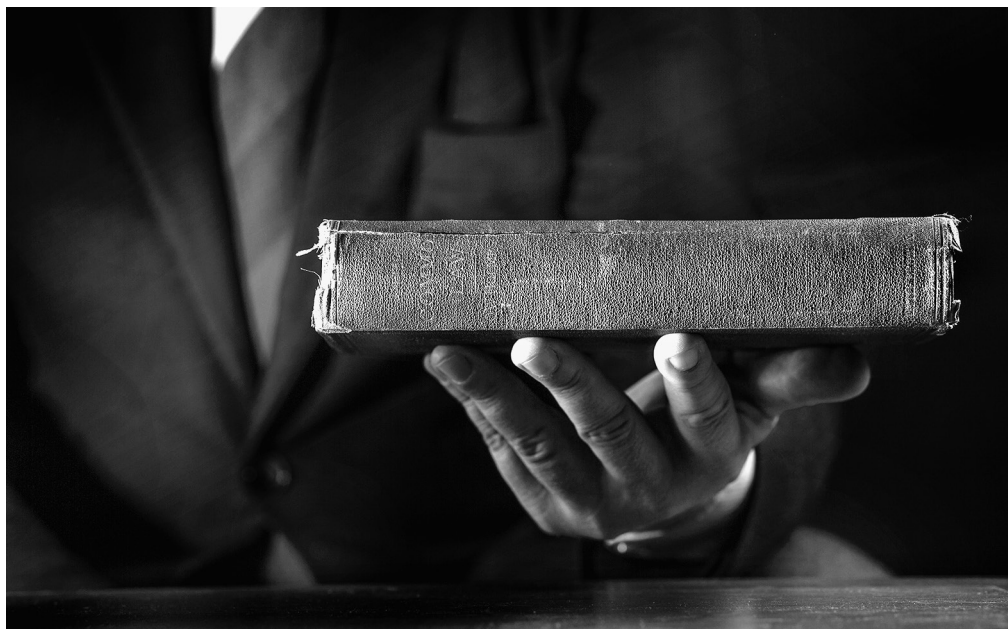
Skandinaavisten ja amerikkalaisten realistien alkuperäisteoksia

Tässä vaiheessa kirjastossani alkoi olla yli tuhat nidettä oikeustiedettä, historiaa, filosofiaa ja yhteiskuntatieteitä sekä kaunokirjallisuutta. Asianajoon liittyvän ammattikirjallisuuden osalta päätin, etten juuri hanki omaa kirjallisuutta, vaan hyödynnän Hannes Snellmanin erinomaista kirjastoa. Mikä kokoelmani teoksia sitten yhdisti? Jälkikäteen tarkasteltuna hankintani olivat kahdenlaisia. Väitöskirjani ydinaineiston osalta etenin koko ajan syvemmälle harvinaisempiin alkuperäisteoksiin ja vähemmän viitattuihin erityistutkimuksiin, koska pyrin lähes täydelliseen kattavuuteen. Yleisen historian ja yhteiskuntatieteen alalta hankin syntetisoivia teoksia, jotka tarkastelivat 1800- ja 1900-lukujen taitteen historiaa lin-
tuperspektiivistä. Näiden teostyyppien avulla olen pyrkinyt yhtäältä menemään yhä syvemmälle oikeusrealismiin ja toisaalta luomaan sen historiallista kontekstia.

7. Vuosi Harvardissa

Seuraava ajanjakso, jolloin hankin lisää väitöskirjaani tarvittavaa kirjallisuutta, ajoittuu vuosiin 2009–2010. Työskentelin tuolloin yhden lukuvuoden Harvard Law School’issa vierailevana tutkijana. Jakson mahdollisti yhtäältä töistä saamani opintovapaa ja toisaalta Kaarlo Tuorin johtaman Suomen Akatemian huippuyksikön ”The Foundations of European Law and Polity” taloudellinen tuki. Käytin lukuvuoden lukemalla yli sata kirjaa, ja osallistuin useille kurseille. Kurseista Duncan Kennedyn yksityisoikeuden historiaa ja politiikkaa luotsaava kokonaisuus oli erinomainen, samoin kuin G. Edward Whiten tuomarielämäkertoihin keskittyvä opintojakso. Mielenkiintoista oli myös kuulla oikeushistorioitsija Morton Horwitzin analysoivan tuolloin käynnissä ollutta finanssikriisiä oikeus- ja taloushistorian kannalta.

Kirjojen ostoissa vuosi muistutti aiempaa vuottani Yhdysvalloissa. Hyödynsin Harvardin Widener-kirjastoa (maailman suurin yliopistokirjasto) ja law school’in omaa kirjastoa (maailman suurin oikeustieteellinen kirjasto yli kahdella miljoonalla niteellään). Omaksi ostin kirjoja Cambridgen ja Bostonin kirjakaupoista, kuten Brattle Book Storesta, sekä New

Oliver Wendell Holmesin legendaarinen teos common law -oikeuden historiasta, The Common Law, ostettu Bostonista syksyllä 2009. Oikeushistorioitsijalle vanha kirja on kuin aikakone, koska tekstin ohella kannet ja paperi sekä niiden tuoksu välittävät menneisyyden nykypäivään. Kuva: Jani Laukkanen.

Yorkin Strandista ja nettikirjakaupoista. Mieleenpainuvien yksittäisten ostosten joukosta oli Oliver Wendell Holmesin kuuluisan teoksen *The Common Law* alkuperäispainos vuodelta 1881, josta maksoin 600 dollaria.

Tutkimuksen kannalta keskeiseksi lähteeksi muodostui tuon vuoden aikana oikeusrealistien elämäkerrat. Tärkeitä hankintoja olivat muun muassa Melvin I. Urofskyn monumentaalinen *Louis D. Brandeis: A Life*, neljä eri elämäkertaa Oliver Wendell Holmesista, H. N. Hirschmanin psykoanalyttisesti suuntautunut *The Enigma of Felix Frankfurter*, Spencer Weber Wallerin *Thurman Arnold: A Biography*, Bruce Murphyn paljastuskirja *Wild Bill: The Legend and Life of William O. Douglas* ja Dalia Tsuk Mitchellin *Architect of Justice: Felix Cohen and the Founding of American Legal Pluralism*. Yksi amerikkalaisen oikeuskirjallisuuden ja -kulttuurin ominaispiirteistä on yksittäisten tuomareiden ja oikeusajattelijoiden vahva asema, mitä kuvastaa useiden elämäkertojen kirjoittaminen tärkeimmistä yksilöistä. Koska tuomareilla on niin merkittävä asema Yhdysvaltain oikeusjärjestelmässä sekä common law -oikeuden kehittäjinä että perustuslain vartijoina, saa ihailu joskus jopa henkilöpalvonnan piirteitä.

Miksi elämäkerrat olivat sitten itselleni niin tärkeitä? Ne avasivat yhden tutkimuksellisen solmun, joka oli vuosia vaivannut minua. Olin lukenut paljon alkuperäislähteitä, aatehistoriallisia tutkimuksia ja yleisiä historiallisia synteesejä tutkimani aikakauden talous-, sosiaali- ja poliittisesta historiasta. Tunsin siis melko yksityiskohtaisesti sen, mitä realistit olivat sanoneet ja minulla oli yleiskuva aikakauden kehityksestä. Mutta miten suuret historialliset murrokset vaikuttavat yksittäisen tutkijan ajatteluun? Biografiat avasivat sen, miten yksittäiset realistit olivat kokeneet historialliset muutokset. Esimerkiksi Yhdysvaltain sisällissota, työväenliikkeen nousu ja New Deal -nimellä tunnettu poliittinen ohjelma vaikuttivat heidän ajattelussaan ainakin osittain heidän omien kokemustensa kautta. Holmesin taistelukokemukset selittivät hänen ajoittain brutaalia realismiaan, kun taas Arnoldin, Frankin, Douglasin, Brandeisin ja Frankfurtin oikeusajatteluun New Deal vaikutti heidän omien kokemustensa kautta, kun he osallistuivat Franklin D. Rooseveltin hallintoon. Tässä vaiheessa minulle alkoi hahmottua, millaista oikeustieteen aatehistoriaa haluan kirjoittaa. Sen tulisi sulavasti yhdistellä uudet oikeudelliset ideat aikakauden suuriin yhteiskunnallisiin muutoksiin siten, että elämäkerralliset aspektit välittävät näitä kahta.

8. Väitöskirjan kirjoitustyö ja viimeistely

Kun palasin Harvardista Suomeen kesällä 2010, tunsin vihdoin lukeneeni tarpeeksi saadakseni omintakeisen perspektiivin oikeusrealismin historiaan. Lisäksi koin ensimmäistä kertaa, että kykenen kirjoittamaan tarpeeksi korkeatasoista englantia laatiakseni aatehistoriallisen monografian. Syksystä 2010 jatkoin kuitenkin täysipäiväisesti asianajoa, mikä tarkoitti tutkimuksen tekoa viikonloppuisin ja lomilla. Osa-aikatutkimuksessa on kuitenkin vaikea saada kirjoittamiseen jatkuvuutta ja riittävää intensiteettiä, minkä johdosta väittelinkin vasta kesällä 2016.

Väitöskirjan viimeistelyvaiheessa hankin vähemmän kirjallisuutta, koska säilytystilan kanssa alkoi olla ongelmia. Kokoelmani oli paisunut yli kahteen tuhanteen niteeseen, joita kaikkia en enää saa kirjahyllyyn, vaikka sekin on laajentunut moneen kertaan vuosien mitaan. Ostin kuitenkin välttämättömältä vaikuttavaa uutta kirjallisuutta, jonka seuraamisessa hyödyllisiä olivat kustantajien uutuuksien lisäksi Legal History Blog, jossa ryhmä oikeushistorioitsijoita kerää linkkejä ja analyysejä oikeushistorian alalta. Innostuin kesällä 2013 myös Nietzschestä ja aloin kerätä hänen omia tekstejään samoin kuin aiheeseen liittyvää tutkimuskirjallisuutta.

Väittelin kesällä 2016. Vastaväittäjäkseni tuli Gregory S. Alexander Cornellin yliopistosta – tutkija, jonka amerikkalaista ja skandinaavista realismia vertaileva artikkeliluonnos oli synnyttänyt idean pro gradu -tutkielmani aiheesta syksyllä 2000. Oikeusrealismin historiaa koskeva tutkimushankkeen kesti siis 16 vuotta ja synnytti kolme opinnäytettä, neljä korkea-

Kirjoittajan kotikirjaston sydän, Boknäsin hyllysarja, jossa on noin 700 teosta. Kuva: Jani Laukkanen.

koulututkintoa ja yli 2 000 nidettä käsittävän kotikirjaston. Hanke oli siis monella tapaa raskas, mutta samalla palkitseva. Väitöskirja hyväksyttiin kunniamaininnalla ”kiittäen hyväksytty” ja tällä hetkellä sitä käännetään espanjaksi. Uusi tutkimushankkeeni ponnistaa myös väitöskirjan teemoista, mutta keskittyy kilpailuoikeuden kehitykseen 1900-luvulla.

Väittelyyn liittyy Suomessa elimellisesti myös väitöskaronkka. Kesällä 2016 kodissani oli jo liikaakin tavaraa, joten oli aihetta miettiä odotettavissa olevia karonkkalahjoja. Halusin liittää ne jollain tavalla kirjoihin ja kirjastoihin, mutten halunnut enää lisää kirjoja kotiin. Siksi päätin perustaa Kansalliskirjastoon nimikkorahaston tukemaan kirjaston oikeushistoriaan liittyvää kulttuurityötä. Päätös osoittautui oikeaksi, sillä rahasto on tuottanut pitkäaikaista iloa. Olen myös kannustanut useissa haastatteluissa muita harkitsemaan kirjastojen tukemista. Jos kotiin ei mahdu kirjoja, mutta haluaisi turvata niiden saatavuutta, voi tukea kirjastojen hankintoja.

9. Väitöskirjan jälkeen: kohti uutta väitöskirjaa

Väittelyn jälkeen olen jatkanut täysipäiväistä asianajoa. Elokuussa 2018 aloitin myös osaaikaisena kilpailu- ja asianajajaoikeuden työelämäprofessorina. Samalla mielessäni on kypsynyt ajatus jatkotutkimushankkeesta: miten taloustiede on muovannut kilpailuoikeutta

Aineistoa kirjoittajan uuteen, kilpailuoikeuden ja taloustieteen suhdetta peilaavaan, väitöskirjaan. Kuva: Jani Laukkanen.

1900-luvun alusta tähän päivään? Barbara Friedin kirja *The Progressive Assault on Laissez Faire: Robert Hale and the First Law and Economics Movement* opetti, että amerikkalainen oikeusrealismi oli läheisessä yhteydessä 1900-luvun alkupuolen ensimmäiseen oikeus-taloustieteen aaltoon, jossa realismi ja institutionaalinen taloustiede liittoutuivat ja haastoi-vat perinteisiä käsityksiä valtion ja markkinoiden suhteesta. Miten realistit ja insitutionalis-tit lähestyivät kilpailuoikeutta ja miten heidän näkökulmansa mahdollisesti vaikuttivat amerikkalaisten tuomareiden antitrust-ratkaisuihin? Mitä kilpailuoikeudelle tapahtui, kun moderni oikeustaloustiede syntyi? Miten nykypäivän poliittinen populismi ja uusliberalis-min kritiikki vaikuttavat kilpailuoikeuden perusteisiin?

Kysymykset näyttäisivät sopivan kolmesta artikkelista koostuvan tutkimushankkeen pohjaksi. Tammikuussa 2019 kirjaudu in kauppätieteiden jatko-opiskelijaksi Tampereen yliopiston johtamiskorkeakouluun. Tavoitteeni on väitellä uudelleen viimeistään vuonna 2023. Toivon, että pitkä ja raskas ensimmäinen väitösprosessi opetti asioita, joiden avulla toisesta tulee helpompi.

Samalla uusi tutkimushanke on tilaisuus arvioida omaa kirjastoani uudelleen. Kirjojen lisäksi keräsin väitöskirjaa varten mappeihin noin 100 000 sivua artikkeleita oikeushisto-

riasta ja -filosofiasta sekä niihin liittyvistä aloista. Minulla lieenee Suomen kattavin oikeusrealismia koskeva kirjasto, joka muodostaa erinomaisen pohjan myös uudelle tutkimushankkeelle. Samalla uusi tutkimushanke pakottaa hankkimaan uutta kirjallisuutta. Tällä kertaa aion kuitenkin noudattaa johdonmukaisempaa hankintapolitiikkaa ja ostaa vain keskeisiksi arvioimiani teoksia.

Syksyllä 2019 alkavaa tutkimustyötä varten olen alkanut järjestellä kirjastoani uudelleen. Yksi kirjoihin liittyvistä iloista onkin niiden järjestely. Olen alusta alkaen suosinut organisoititapaa, jota voi luonnehtia esteettiseksi. Järjestän kirjat siten, että kooltaan ja ulkonäöltään samankaltaiset kirjat ovat vierekkäin harmonisia rivistöjä muodostaen. Tämä johtaa tietysti siihen, että mitään varsinaista systematiikkaa ei muodostu. Keväällä 2019 olen kuitenkin alkanut luoda hyllyrivejä, joissa on uuden väitöskirjani kannalta keskeistä kirjallisuutta: kilpailuoikeuden historiaa, kapitalismin teoriaa ja 1900-luvun aatehistoriaa. Samanlaista järjestelytyötä aion tehdä myös mapeille, joissa säilytän artikkeleita. Tavoitteena on näin varmistaa, että tutkimustyön käynnistyessä syksyllä 2019 säästän aikaa ja voin keskittyä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Itselleni miellyttävin ja inspiroivin tutkimusympäristö onkin oma koti, jossa on tarvittava määrä aineistoa monipuoliseen tutkimustyöhön ja suuri osa niistä kirjoista, jolle olen omaa oppineisuuttani rakentanut. Näin yli 15 vuoden ajan keräämäni kirjakokoelma saa jälleen uuden merkityksen elämässäni.